İMSAD AYLIK RAPOR

02

Şubat
2010

- TÜRKİYE & DÜNYADA GÜNDEM
- DÜNYA EKONOMİSİ
- DÜNYA İNŞAAT SEKTÖRÜ
- TÜRKİYE EKONOMİSİ
- TÜRKİYE İNŞAAT SEKTÖRÜ

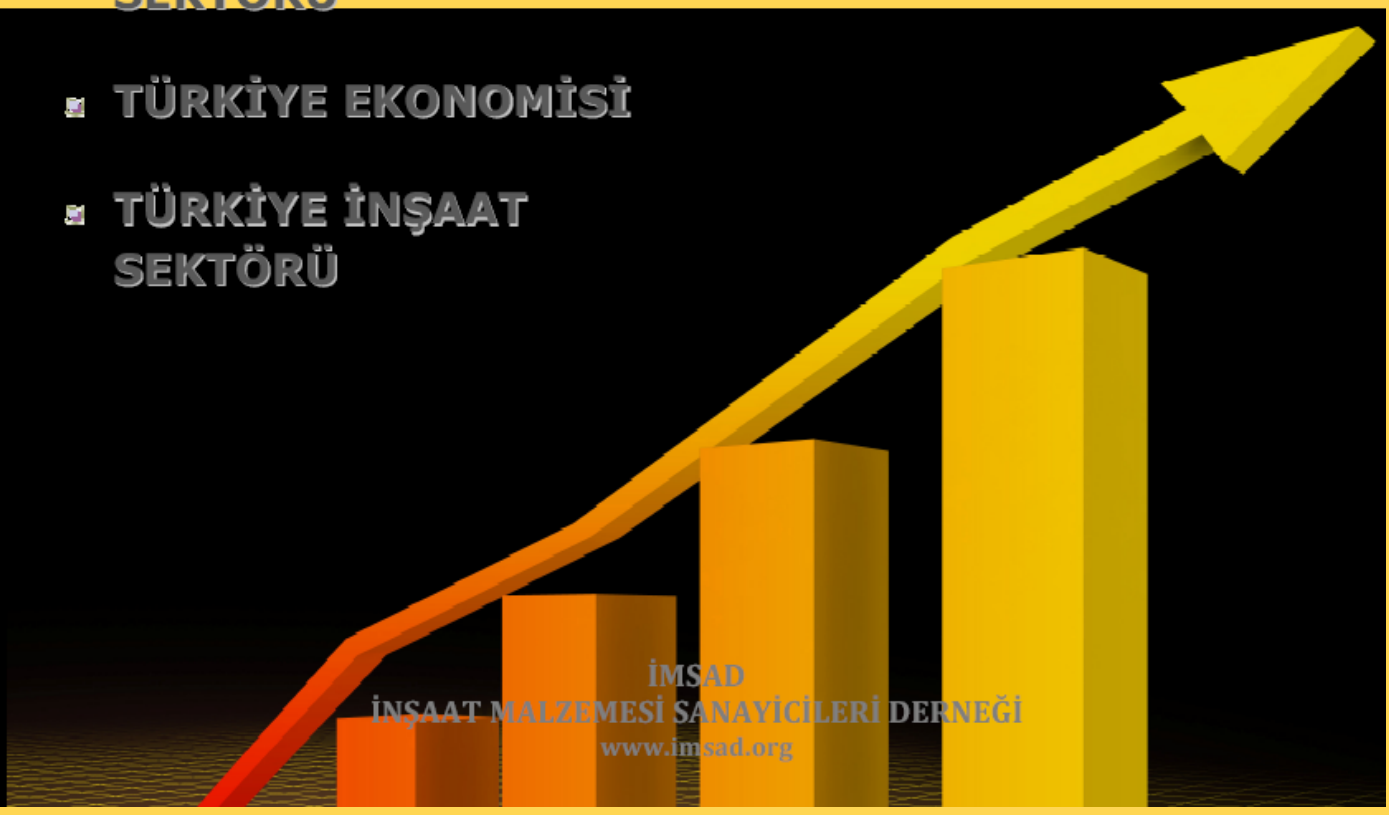

İMSAD
İNŞAAT MALZEMESİ SANAYİCİLERİ DERNEĞİ
www.imsad.org

TÜRKİYE VE DÜNYADA GÜNDEM

⇒ **Kriz Türkiye'nin notuna yaradı...** Uluslararası kredi derecelendirme şirketi Fitch'in Türkiye'nin notunu iki kademe artırmasının ardından Moody's de, ülke notunu bir kademe yükselterek Ba3'ten Ba2'ye çıkardı. Moody's, kredi notunun yükseltilmesine gerekçe olarak Türkiye'nin mali şokları emebilme kapasitesine olan güvenin yükselmesini gösterirken, görünümü "pozitiften" "durağana" çekti. Moody's tarafından yapılan açıklamada "Türkiye'de ekonomi 2001 finansal krizinde olduğundan bile hızlı daralmasına rağmen, önceki krizlere kıyasla kamu maliyesinin dayanıklılığı dikkat çekicidir. Hükümet ve ülkenin, çok ağır ekonomik ve finansal koşullarla karşılaştığında yeniden organize olma yeteneği Türkiye'nin dayanıklılığının daha yüksek bir seviyeye ulaştığını gösteriyor ve not artırımı da bunu yansıtıyor" denildi. Hatırlamak gerekirse, Fitch, 3 Aralık'ta Türkiye'nin notunu iki kademe artırarak, yatırım yapılabilir seviyesinin bir altı ve Moody's'in notunun bir üstü olan "BB+"ya yükseltmişti. Öte yandan, S&P'nin Türkiye notu yatırım yapılabilir seviyenin üç kademe altında olan "BB-" seviyesinde olup, görünüm "durağan"dır.

⇒ **Bir not artırımı da JCR'dan...** Japon kredi derecelendirme kuruluşu JCR, Türkiye'nin, küresel kriz ortamında dış mali yardım almaksızın idare edebildiğini ve üstesinden gelebildiğini de kaydederken, Uluslararası Para Fonu (IMF) ile yeni bir stand-by anlaşmasının, uluslararası güveni daha da artırabileceğini bildirdi. Türkiye'nin kredi notunu BB(-)'den, BB'ye yükselten JCR, Türkiye ekonomisinin dayanıklığını güçlendirmesi açısından, önceki yıllarda kamu maliyesi ve mali sistemin iyileştirilmesinin, küresel mali krizde Türkiye ekonomisini destekleyen unsurlar olduğunu ifade etti. Kuruluş, Türkiye'nin kamu maliyesi pozisyonunun, 2001 krizine göre çok daha iyi bir duruma geldiğini belirtirken, mali sistemdeki gelişmede, IMF destekli reformların da etkili olduğunu kaydetti. Reyting kuruluşu, ekonomik büyümenin, ekonomideki baz etkisinin de yardımıyla, bu yıl %5'in üstünde olabileceğini belirtti.

⇒ **Erdoğan'ın mesajı, IMF'yi yine gündeme getirdi...** Başbakan Tayyip Erdoğan'ın açıklamaları ile yeniden hareketlenen IMF anlaşması ile ilgili ayrıntılar ortaya çıkmaya başladı. Buna göre, 2 yıllık stand-by anlaşması çerçevesinde IMF'nin, ekonomide yeniden disiplinin sağlanması için, ekonomi yönetiminden 2010 yılı için 21,4 milyar liralık, 2011 yılı için de 19,4 milyar liralık tasarruf tedbiri alınmasını talep ettiği bildirildi. 2009 yılının son gününde yapılan zamlarla ilave 9 milyar liralık ek gelir elde etme imkanına kavuşan ekonomi yönetiminin ise IMF'yi geri kalan 12 milyar liralık tedbir konusunda "kademeli önlem" teklifi ile ikna ettiği belirtildi. Yaklaşık 20 aydır devam eden pazarlıklarda, IMF'nin son dönemde tutumunda değişiklik olduğu belirtildi. Başbakan Yardımcısı Ali Babacan'ın anlaşmanın Mayıs'ta netlik kazanacağını söylemesi ise, piyasalarda neşesizliğe neden oldu. IMF tarafı da sürecin uzamasından memnun değil.

⇒ **TCMB Başkanı Yılmaz: Türkiye borç yükü hafif olan ülke olacak...** Türkiye'nin krizi aşmak için IMF'ye ihtiyacı olmadığını söyleyen Merkez Bankası Başkanı Durmuş Yılmaz, "Bundan sonra ülkeler borç yükü ağır olanlarla borç yükü hafif olanlar şeklinde ayrılacaklar. Türkiye borç yükü hafif olan ülke olacaktır" dedi.

⇒ **Cari açığı varlık barışı frenledi...** Cari işlemler açığı 2009'un Kasım ayında, ithalatın 2008'e göre daha fazla artmasının da etkisiyle, üç katına çıkarak 1,5 milyar dolara yükseldi. Ancak net hata noksan kaleminden giren 1 milyar dolar cari açığın daha da artmasının önüne geçti. Net hata noksan kalemindeki artışta varlık barışıyla gelen miktarın da etkili olduğu belirtiliyor. Varlık barışının son ayı olması nedeniyle Aralık ayında da net hata noksan kaleminde sermaye girişinin sürmesi bekleniyor. Ocak-Kasım dönemini kapsayan açık rakamı ise 2008 yılının aynı dönemine göre %74,4 azalarak 9,9 milyar dolara geriledi. 2009 yılı sonuna ilişkin ödemeler dengesi verisinin 12 milyar dolar seviyesinde açık vermesi bekleniyor.

Her hakkı saklıdır.

⇒ **IMF dünya büyüme rakamını yükseltti...** IMF 2010 için küresel büyüme tahminini %3,9'a yükseltti. Ekim ayında bu yıl için büyüme tahmini %3,1 olarak açıklanmıştı. IMF Dünya Ekonomik Görünüm Raporu ile Küresel Finansal İstikrar Raporu güncellemelerini yayımladı. Konuya ilişkin yazılı açıklamada dünya ekonomisinin iyileşme gösterdiği ancak gelişmiş ekonomilerin bunun gerisinde kaldığı belirtildi. Durgunluktan küresel toparlanmaya geçişin yükselen piyasalar öncülüğünde gerçekleştiği belirtilen güncellemede "Toparlanma tam olarak oturmamış durumda iken ülkeler teşvik önlemlerini devam ettirmeli" denildi.

⇒ **Çin, artık ihracat lideri! Almanya ikinciliğe düştü...** Ekonomisi en hızlı büyüyen ülke Çin, ihracatta Almanya'yı geride bıraktı. 2009 yılı sonu itibarıyla dünyada en çok ihracat yapan ülke artık ejderha. Xinhua Ajansı'nın haberine göre Çin'in yıllık ihracatı 1,2 trilyon dolar oldu. Almanya ise 1,17 trilyon dolarda kaldı.

⇒ **FED, faizleri 13 aydır değiştirmiyor...** ABD Merkez Bankası (FED), %0 ile 0,25 aralığındaki gösterge faiz oranını değiştirmedi. Banka, %0-0,25 olan gösterge faiz oranında değişikliğe gitmedi. Bankadan yapılan açıklamada, FED Açık Piyasa Komitesi'nin Aralık 2009 tarihine yaptığı son toplantısından bu yana ekonomik şartların güçlenmeye devam ettiği ve iş piyasasında görülen bozulmanın azaldığı belirtildi. FED, en son 16 Aralık 2008 tarihinde faiz oranlarını değiştirmişti.

⇒ **'Yunanistan'la Portekiz yavaş yavaş ölüyor'...** Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Moody's, iki ülkenin de borçlarını ödeyebilmek için giderek daha çok varlık ayırması gerektiğini ve yatırımcıların Yunan ve Portekiz devlet tahvillerinden daha fazla prim bekler hale geldiğini belirten bir rapor hazırladı. Raporda, "Ödemeler dengesi krizinden doğacak bir 'ani ölüm' riski göz ardı edilir düzeyde. Ancak gerekli vergi artışı ve rekabet gücünü sağlayamazlarsa 'yavaş ölüm' riski yüksek" denildi. Rapor AB ülkelerinde şok yarattı.

⇒ **Yunanistan'a AB'den 'veri düzelt' uyarısı...** Avrupa Birliği Maliye Bakanları, oynanmış istatistiklerle yıllardır kendilerini kandıran Yunanistan'ı sert şekilde uyardı. Borç kriziyle boğuşan Yunanistan'ın durumunu görüşmek için Brüksel'de toplanan AB Maliye Bakanları, 30 yıldır AB üyesi olan bu ülkeye "istatistiklerini AB standartlarına getir" çağrısında bulundu. Maliye Bakanları, AB Komisyonu'nu, istatistiklerinde Yunanistan'a yardımcı olmakla görevlendirdi.

⇒ **Avrupa'nın borcu euroyu 'eritiyor'...** Ekonomik krizle beraber doların karşısında daha güvenli para birimi olarak görülen euro, Yunanistan'ın borcunun 300 milyar doları aşması ve bütçe açığının ülkenin GSYİH'sinin %12,7'sine ulaşmasıyla alarm vermeye başladı. Yunanistan'ın temerrüde düşmesi halinde bu ülkeyi Portekiz, İspanya ve İtalya gibi büyük ekonomilerin de izleyebileceği korkusuna kapılan yatırımcı, euroyu terk etmeye başladı. Avrupa Komisyonu da, Euro Bölgesi ülkelerinin 2008'de %69 olan kamu borcu-GSYİH oranının 2011'de %88'e yükseleceğini tahmin ediyor. Bu durum, euroya dönük endişeleri daha da artırıyor.

⇒ **Trichet: Euro Bölgesi 2011 sonunda bütçe açıklarını azaltmalı...** Avrupa Merkez Bankası Başkanı Jean-Claude Trichet, Euro Bölgesi ülkelerinde bütçe açıklarının en geç 2011 yılı sonuna kadar azaltılması gerektiğini bildirdi. Trichet, Bild am Sonntag gazetesine yaptığı açıklamada, Euro Bölgesi'nde 2010 yılında ekonomik iyileşmeyi desteklemek için bankaların yeterli kredi vermesi gerektiğini belirtti. Trichet, "Kamu finansmanına güvenin sağlanması için bütçe açıkları Euro Bölgesi'nde en geç 2011 yılı sonuna kadar azaltılmalı" dedi.

⇒ **Japonya'nın 'görüntüsü' negatife çekildi, dünya piyasaları tedirgin oldu...** Global krizle sarsılan dünyanın dev ekonomileri, Türkiye'nin geçmişte sıkça yasadığı 'not indirimleri'yle karşı karşıya kaldı. S&P, Japonya'nın görünümünü 'durağan'dan 'negatif'e düşürdü. Bunun üzerine dünya piyasalarında tedirginlik arttı. Bilindiği üzere kriz döneminde ABD ve İngiltere'nin de notunun düşebileceği konuşuluyordu. Moody's ise, ABD'nin de bütçe açığı sorununu çözememesi halinde, 2-3 yıl içinde ABD'nin de notunun kırılabileceği uyarısında bulundu. Yüksek derecelendirme notu olan ülkelere yönelik uyarılar, küresel piyasaların moralini epey bozmuş durumda.

Her hakkı saklıdır.

EKONOMİDE VE İNŞAAT SEKTÖRÜNDE SON BİR AY

⇒ Finansal piyasalarda özellikle faizin getirisinin azalması, yatırım araçları arasında gayrimenkulü ön plana çıkardı. Faizlerin tarihin en düşük düzeylerine gerilemesinin bir başka etkisi de bankaların vadeyi uzatarak kredi verme eğilimine girmeleri sonrasında gayrimenkule yatırım yapma isteğinin artmasıdır. Bu noktada en yakın ve kritik rakam konut sektöründe inşaat yapma ve satın alma isteğinin 2008'in Ağustos ayından beri ilk kez %20'lere yakın bir düzeyde artış kaydetmesidir. Bu, bir süredir faizlerin dip seviyesini görmesini bekleyen yatırımcıların Merkez Bankası'nın açıklamaları doğrultusunda mevcut faizleri dip seviyeler olarak yorumladığına işaret etmektedir.

⇒ Tüketicilerin bu düşüncesi konut kredisi kullanımında da görülmektedir. Nitekim, Kasım, Aralık ve Ocak aylarında konut kredisi kullanımı sırasıyla %2,45, %1,61 ve %2,21 oranında artış kaydetmiştir. Bu noktada vade yapısındaki seçicilik dikkat çekmektedir. Faizlerin dipte olduğu görüşünün etkili olması nedeniyle kısa vadeli kredi kullanımlarında düşüş yaşanırken, 5-10 yıl vadeli kredi kullanımının arttığı görülmektedir. Yani tüketici mevcut kredi faizlerini uzun vade için kullanmak istemektedir. Mevcut durumda vade dağılımının da 5-10 yıllık ve 3-5 yıllık kredilerde toplandığı, payların bu vadelerde sırasıyla %49 ve %28 düzeyinde oluştuğu görülmektedir.

ÖZET VERİLER

RAKAMLARLA TÜRKİYE EKONOMİSİ		Dönem	Değişim
Büyüme	ÖD	2009 3.Çeyrek	-%3,30
Sanayi Üretimi	ÖD	Kasım	-%2,25
Kapasite Kullanım Oranı	-	Aralık	%69,70
İhracat	ÖA	Aralık	%12,91
TÜFE	ÖA	Ocak	%1,85
ÜFE	ÖA	Ocak	%0,58
İşsizlik Oranı	-	Ekim	%13,00

RAKAMLARLA İNŞAAT SEKTÖRÜ		Dönem	Değişim
Gelişim Hızı	ÖD	2009 3.Çeyrek	-%18,10
İnşaat Malzemeleri Fiyatları - TÜİK	ÖA	2009 4.Çeyrek	%0,07
İnşaat Malzemeleri Fiyatları - İTO	ÖA	Ocak	%0,22
İnşaat Sektöründe Üretim	ÖD	2009 3.Çeyrek	-%18,36
İnşaat Sektöründe Ciro	ÖD	2009 3.Çeyrek	-%22,16
İnşaat Sektöründe İstihdam	ÖD	2009 3.Çeyrek	-%20,61
İnşaat Sektöründe Çalışılan Saat	ÖD	2009 3.Çeyrek	-%18,38
İnşaat Sektöründe Brüt Ücret-Maaş	ÖD	2009 3.Çeyrek	-%8,11
Konut Satışları	ÖA	2009 3.Çeyrek	%42,53
Tüketicinin İnşaa Ettirme/Alma İhtimali	ÖA	Aralık	%19,40
İstihdam Değişimi	ÖA	Ekim	%2,07
Konut Kredileri	ÖA	Ocak	%2,21
Yapı Ruhsatları-Yüzölçüm	ÖD	2009 İlk 3 Çeyrek	-%19,57
Yapı Ruhsatları-Bina Sayısı	ÖD	2009 İlk 3 Çeyrek	-%14,79
Yapı Ruhsatları-Değer	ÖD	2009 İlk 3 Çeyrek	-%25,10
Yapı Ruhsatları-Daire Sayısı	ÖD	2009 İlk 3 Çeyrek	-%17,16
Yapı Kullanım İzin Belgesi-Yüzölçüm	ÖD	2009 İlk 3 Çeyrek	%8,59
Yapı Kullanım İzin Belgesi-Bina Sayısı	ÖD	2009 İlk 3 Çeyrek	-%3,70
Yapı Kullanım İzin Belgesi-Değer	ÖD	2009 İlk 3 Çeyrek	%1,62
Yapı Kullanım İzin Belgesi-Daire Sayısı	ÖD	2009 İlk 3 Çeyrek	%7,74

ÖA= Bir önceki döneme göre, ÖD= Bir önceki yılın aynı dönemine göre

Her hakkı saklıdır.

DÜNYA EKONOMİSİ

Dünya ticaretinin öncü göstergesi **Baltic Dry Endeks, Eylül ayında 2185'i gördükten sonra girdiği çıkış trendi sonucunda Kasım sonu itibariyle 4119 seviyesi ile zirve yaptıktan sonra Aralık'ta 3005'e, son olarak Ocak ayında 2963 düzeyine gevşemiştir. Rakamların mevsimsel görünümle dalgalandığı ancak genel olarak olumlu bir tablo ortaya koymaya devam ettiği görülmektedir. Ancak daha önce de dikkat çektiğimiz ve son dönemde iyice dillendirildiği üzere global ticaretin devamlılığı noktasında ülkelerin kendi bütçe yapıları ile yaratabileceği olası bir ikincil kriz etkisinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir.**

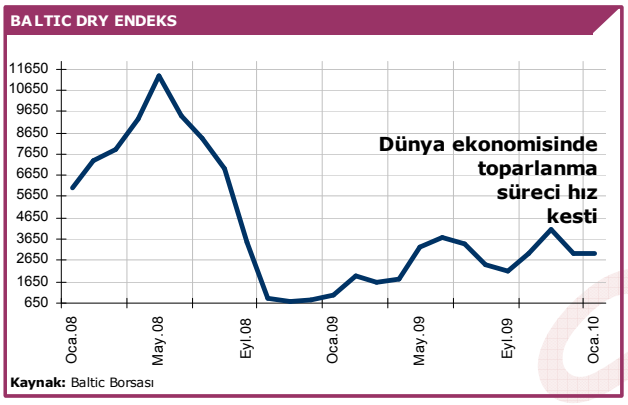

Kriz dönemlerinin başlangıcını en hızlı ortaya koyan endeks, önlem alma konusunda yine öncü bir gösterge konumunda olacaktır.

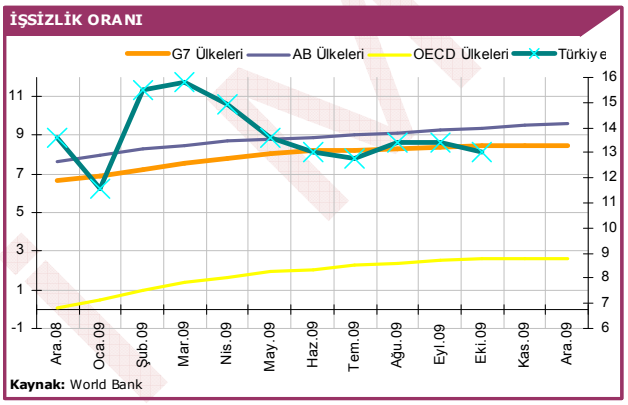

Şu aşamada ise kritik nokta, yine işsizlik oranlarıdır. Lehman Brothers'ın batmasıyla 2008'in Ekim ayında sertleşen global krizin en önemli etkisi istihdamda meydana gelen kayıplardır. Dolayısıyla krizden 'tam' çıkışın sinyali de daha önce de belirttiğimiz üzere bu noktadan alınacaktır. İşsizlik oranlarına baktığımızda ise genel olarak global ekonomilerde hızlı artışın hız kestiği görülmektedir. Bununla birlikte ABD'de işsizlik oranlarının %10'un üzerine çıkması oldukça düşündürücüdür. Türkiye ayağında ise kriz sonrasında işsizlik oranının hızla yükselmesi sonrasında toparlanma eğilimi yaşandığı görülmektedir.

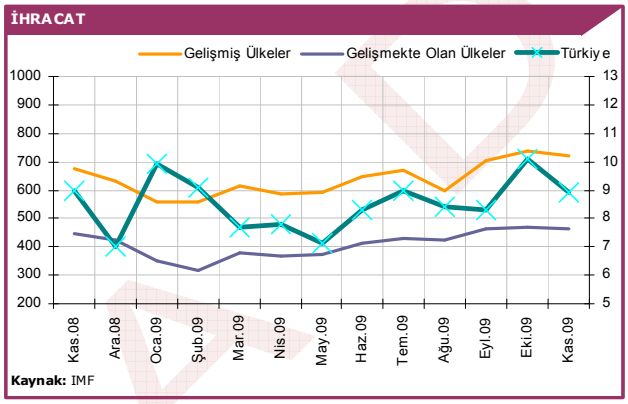

İhracat rakamları gerek IMF gerekse OECD tarafından gecikmeli oluşturulmaktadır. Bu nedenle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin görünümü de gecikmeli olarak takip edilebilmektedir. Ancak genel trendin görünümü dünya ticaretindeki mevsimsel etkilerin ihracata yansıdığını göstermektedir.

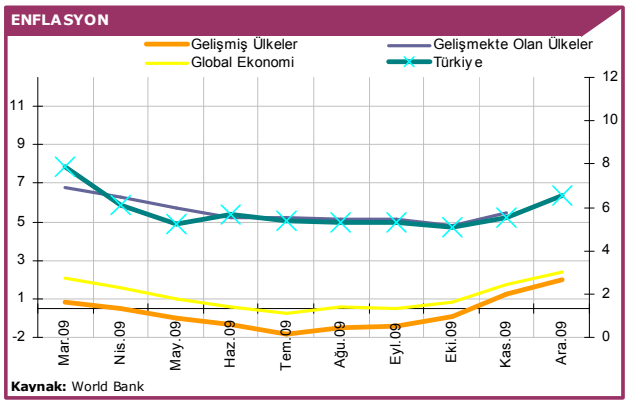

Dünya ekonomisinde enflasyon görünümü ilginç bir tablo ortaya koymaktadır. **Gelişmiş ülkelerde enflasyon negatif görünümden çıkmakla kalmamış, ciddi artış sinyalleri vermiştir. Diğer yandan gelişmekte olan ülkelerdeki enflasyon artışının da hızlı ivmelendiği görülmektedir.** Bu noktada **Türkiye enflasyonunun seyri dikkat çekicidir. Kriz sürecinde %5'lere yaklaşan Türkiye enflasyonu yeniden çıkışa geçmiş, diğer gelişmekte olan ülkelerden ayrışarak daha hızlı bir yükseliş sergilemiştir.**

Her hakkı saklıdır.

DÜNYA İNŞAAT SEKTÖRÜ

Dünya inşaat sektöründe kritik ayağı oluşturan ABD'de Aralık ayı rakamları mevcut inşaatlar için olumsuz bir görünüme işaret etmektedir. Nitekim, Aralık ayında bir önceki aya göre yeni konut inşaatı başlangıçları %3,97, devam eden konut inşaatları %3,77 ve tamamlanan konut inşaatları %11,21 düşüş yaşamıştır. Yeni konut inşaatı ruhsatı alımları ise %10,87 düşüş kaydetmiştir.

ABD'DE İNŞAAT SEKTÖRÜ

	Miktar (Bin)			Değişim*		
	Eki.09	Kas.09	Ara.09	Eki.09	Kas.09	Ara.09
Alınan Konut İnşaat Ruhsatları	551	589	653	-%4,17	%6,90	%10,87
Yeni Başlayan Konut İnşaatları	524	580	557	-%10,07	%10,69	-%3,97
Devam Eden Konut İnşaatları	551	531	511	-%3,46	-%3,63	-%3,77
Tamamlanan Konut İnşaatları	750	865	768	%3,04	%15,33	-%11,21

* Bir önceki aya göre değişimi gösterir

Oluşan rakamlar mevsimselliğe işaret etmektedir. Kış koşulları nedeniyle başlayan, devam eden ve tamamlanan inşaatlarda azalma yaşanmıştır. Bununla birlikte yaz aylarına yönelik yatırım ortamını hazırlamak için yeni inşaat ruhsatı alımlarında artış kaydedilmiştir.

KONUT İNŞAATI

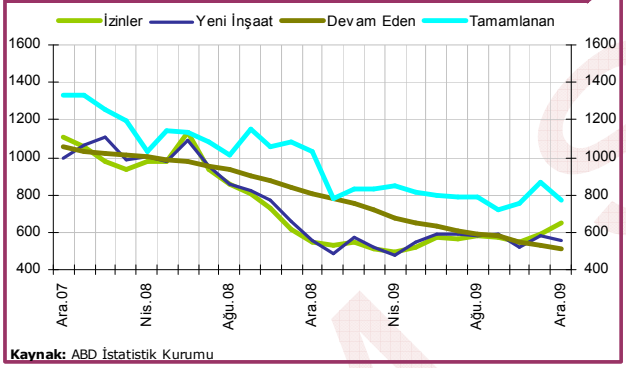

Kaynak: ABD İstatistik Kurumu

ABD'nin Konut Üreticileri Derneği'nin yayınladığı veriler de bu durumu teyit etmektedir.

KONUT PİYASASI ENDEKSİ

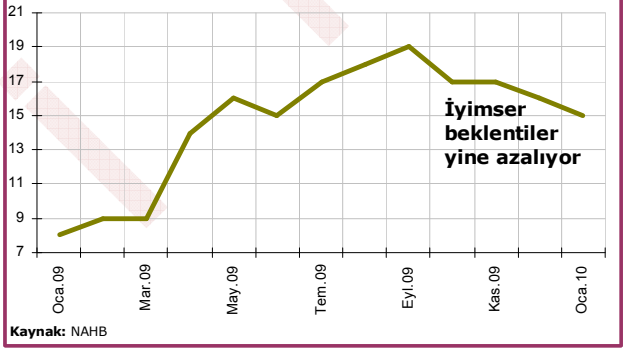

Kaynak: NAHB

Nitekim, ABD'nin Konut Üreticileri Derneği'nin yayınladığı verilerde konut sektörüne yönelik iyimser beklentilerin Eylül ayında 19 düzeyine çıkarak kriz öncesi noktalara gelmesi sonrasında yeniden düşüşe geçtiği ve Ocak ayında kış etkisiyle 15 seviyesine döndüğü görülmektedir. Mevcut inşaatlarda görülen mevsimsel durgunluk bu rakamda etkili olmuştur.

ABD KONUT FİYAT ENDEKSİ DEĞİŞİMİ

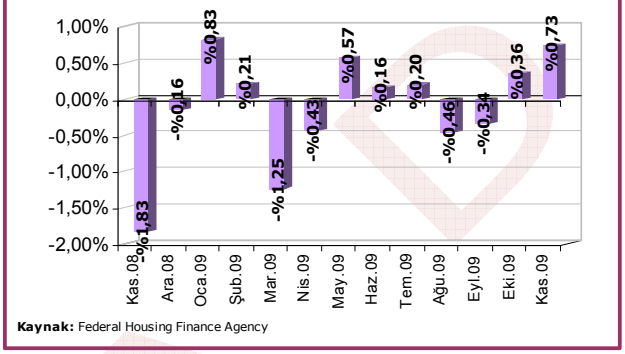

Kaynak: Federal Housing Finance Agency

ABD'nin konut fiyatlarında ise **Ekim ayındaki %0,36'lık yükseliş sonrasında Kasım ayındaki artış %0,73 düzeyinde oluşmuştur.**

İNŞAAT ÜRETİMİ

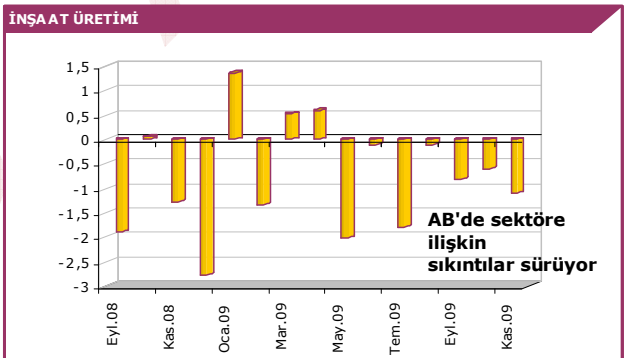

Kaynak: Eurostat

İnşaat sektörünün olumsuz görünüm vermeye devam ettiği Euro Bölgesi'nde ise inşaat üretiminde Ekim'deki düşüş %1,1 düzeyinde gerçekleşmiştir.

BREZİLYA'DA ORTALAMA BİRİM KONUT MALİYETİ

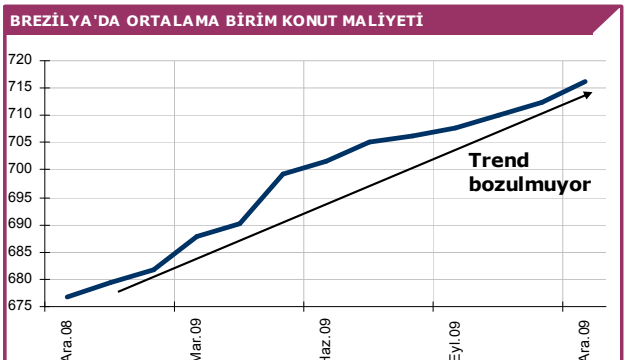

Kaynak: Brezilya İstatistik Kurumu

Türkiye'ye rakip olarak izlenen ülkelerden Brezilya'da ise konut maliyetleri talebe paralel olarak artış trendini korumaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde bu iyimser görünümün devam etmesi beklenmelidir.

Her hakkı saklıdır.

TÜRKİYE EKONOMİSİ

Türkiye ekonomisi bankacılık sektörünün güçlü görünümü nedeniyle son dönemde diğer bölge ekonomilerinden ayrışmaya başlamıştır. Özellikle **AB'ye üye konumda bulunan Yunanistan ekonomisinde bütçe açıklarının yarattığı olumsuz görünüm, Türkiye'nin mali durumunun daha olumlu** değerlendirilmesine neden olmaktadır. Bu noktada global krizin çıkış noktası olan finansal kesimin Türkiye'de başarılı bir sınav vermesinin yanı sıra kriz döneminde alınan tedbirlerde bütçe açığının göz önünde bulundurulması Türkiye'nin hanesine artı olarak geçmiştir. Bu gelişmeler paralelinde not artırımlarının da global yatırımcıların Türkiye ilgisini artırdığı görülmektedir.

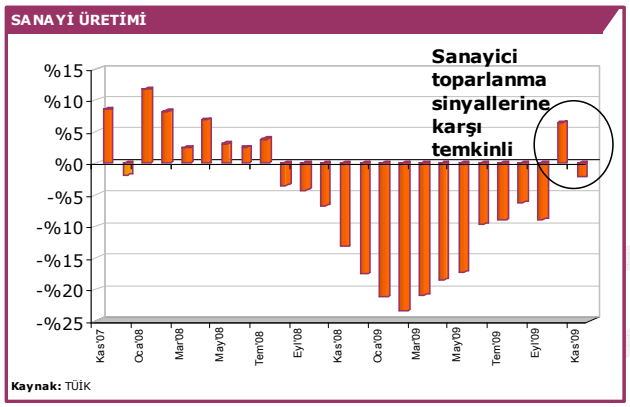

İstihdam ağırlıklı sanayi sektöründe baz etkisinin yanı sıra **global ekonomideki toparlanma eğilimi** etkisini göstermektedir. Yine iç piyasanın da hafif de olsa hareketlenmesine bağlı olarak pozitif görünüme girme eğiliminde olan sanayi sektöründe zaman zaman beklenmedik gerilemeler de kaydedilebilmektedir. Nitekim, Şubat ayında %23,48 ile dip yaptıktan sonra yukarı trend izleyen sanayi sektörü Ekim ayında 15 aylık negatif rakamları geride bırakmış ve ilk kez pozitif bir büyüme ortaya koyarak %6,41 düzeyinde artış göstermiştir. Ancak sanayideki bu görünümün Kasım ayında devam etmediği görülmektedir. **Sanayicinin global krizden çıkışa şimdilik temkinli bakması nedeniyle** sanayi üretiminde Kasım ayında %2,25'lik gerileme yaşanmıştır. Bu noktada **rakamların 2009'un Kasım ayına yönelik görünümü yansıttığı görülmektedir. Dolayısıyla özellikle son aylarda gelen not artırımları ve yabancıların Türkiye üzerinde artan ilgisinin istatistiklere yansıması 2010'un başlaması ile birlikte gerçekleşecektir.**

Bununla birlikte ülkelerin bütçe açıklarına yönelik endişelerin özellikle sanayici ayağında temkinli olma eğiliminin korunmasına neden olması beklenmelidir.

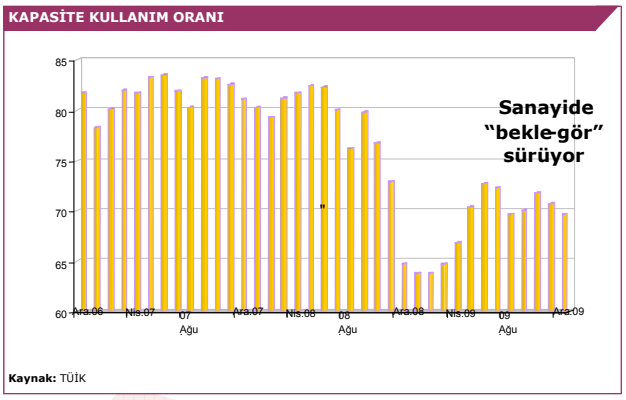

Sanayi üretimi verilerini destekleyen istatistik olan kapasite kullanım verilerinde Aralık ayında bu görünüm korunmaktadır. Nitekim Şubat ayında dünya ticaretinin dip yaptığı dönemde sanayi üretim rakamlarına paralel olarak %63,8'e kadar gerileyen kapasite kullanım oranı bu aydan itibaren yükselişe geçmiş yine sanayi üretimi rakamlarına paralel olarak Haziran ayı itibariyle %72,7'yi görerek zirve yapmıştır. ÖTV ve KDV indirimine bağlı olarak yaşanan bu çıkış sonrasında kapasite kullanım oranı Ekim ayında sanayi üretimi verilerine paralel olarak %71,8 düzeyinde gerçekleşmiştir. Son olarak Kasım ayında %70,7, Aralık ayında ise %69,7'ye doğru bir geri çekilme yaşanmıştır. %70 düzeyinde yataya yönelen kapasite kullanım oranı sanayinin 2009 sonunda temkinli olduğunu göstermektedir. Yine not artırımlarının Türkiye'ye olan güveni yükseltmesine paralel olarak makro verilerde de olumlu gerçekleşmelerin 2010 itibariyle oluşması sonucunu beraberinde getirecektir.

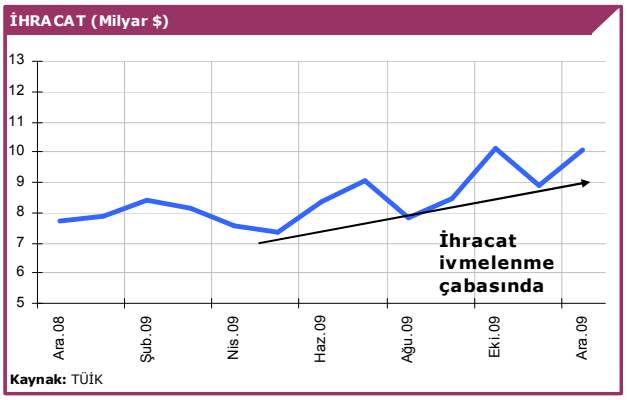

Her hakkı saklıdır.

Sanayideki temkinli tutuma karşın ihracatta yukarı trendin etkili olduğu görülmektedir. 2009'un Mayıs ayında 7,35 milyar doları gördükten sonra yukarı yönelen ihracat dalgalı bir seyir izlese de genel eğilimini korumuş, Aralık ayında 10 milyar doların üstüne çıkmıştır. Global ekonominin talep ayağında meydana gelen toparlanma ihracattaki yaşanan yukarı trendin önümüzdeki aylarda da devam etmesine neden olabilecek bir unsur olarak durmaktadır.

İHRACAT YAPILAN ÜLKELER

Ülke	2008/12	2009/12	%
Almanya	12.951.755	9.800.269	-24
İngiltere	8.158.669	5.922.835	-27
Fransa	6.617.511	6.211.991	-6
İtalya	7.818.988	5.893.360	-25
Irak	3.916.685	5.125.933	31
B.A.E.	7.975.400	2.898.750	-64
Rusya	6.483.004	3.202.630	-51
A.B.D.	4.299.941	3.225.220	-25
İsviçre	2.856.787	3.931.719	38
İspanya	4.047.267	2.825.514	-30

2009 yılına ilişkin dış ticaret tutarlarında ülke bazlı hacimler netleşmiştir. Buna göre yıl içindeki tablo korunmuştur. İhracatta AB ülkeleri ve ABD'nin payı azalırken, Irak'ın önemi yükselmiştir. **Irak'la yapılan anlaşmalara paralel olarak ihracat ilişkisinin de yükselmesi beklenmelidir. Bununla birlikte bu listede Suriye gibi komşu ülkelerin de önümüzdeki dönemde yer alması beklenmelidir. Krizden derin yara alan AB ülkeleri ve ABD'nin yerini komşu ülkelerinin alması ihracat üzerindeki riskleri azaltan bir gelişme olarak da durmaktadır.**

İŞGÜCÜ GÖRÜNÜMÜ

	Türkiye		Kent		Kır	
	Eki.09	Eki.08	Eki.09	Eki.08	Eki.09	Eki.08
Kurumsal olmayan nüfus (000)	70 773	69 960	48 857	48 464	21 916	21 496
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus (000)	51 933	51 073	36 284	35 813	15 649	15 260
İşgücü (000)	25 319	24 297	16 854	16 337	8 465	7 960
İstihdam (000)	22 019	21 567	14 249	14 211	7 770	7 356
İşsiz (000)	3 299	2 730	2 605	2 125	695	605
İşgücüne katılma oranı (%)	48,8	47,6	46,4	45,6	54,1	52,2
İstihdam oranı (%)	42,4	42,2	39,3	39,7	49,7	48,2
İşsizlik oranı (%)	13	11,2	15,5	13	8,2	7,6
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	16,4	14	16	13,5	18,3	16,4
Genç nüfusta işsizlik oranı(*)(%)	24	21,8	26,6	24	18,5	17,1
İşgücüne dahil olmayanlar (000)	26 614	26 776	19 430	19 477	7 184	7 299

* 15-24 yaş grubundaki nüfus

İşsizlik oranında beklentilerimiz doğrultusunda toparlanma oldukça yavaş gerçekleşmektedir. Ekim ayında %13'e kadar gerileyen işsizlik oranlarının 2010 yılında bu düşüşünü koruması beklenmelidir. Bununla birlikte daha önceden değindiğimiz üzere işsizlik oranlarının uzun bir süre yüksek düzeyde gerçekleşeceği görülmektedir. Bunu 2009 yılının Nisan ayından beri işsizlik oranında yaşanan seyir de göstermektedir. Nitekim, Nisan ayı itibariyle yaşanan toparlanma Ağustos'ta hız kesmiştir. Buna göre Nisan ayı işsizlik oranı %14,9 düzeyinde oluşmasının ardından Mayıs ayında %13,6 düzeyine, Haziran'da ise %13 düzeyine gerilemiştir. Temmuz ayında bu oran %12,8'lere kadar düşmüştür. Ancak Ağustos ayında bu oran yaz etkisiyle de %13,4 düzeyine çıkmıştır. Eylül ayında yine %13,4 düzeyinde oluşan işsizlik oranı Ekim ayı itibariyle ancak %13 seviyesine düşebilmiştir.

TÜKETİCİ GÖSTERGELERİ

	Endeks			Değişim*		
	Eki.09	Kas.09	Ara.09	Eki.09	Kas.09	Ara.09
Tüketici Fiyatları	170,01	170,91	174,07	%1,27	%0,53	%1,85
Tüketici Güveni	80,50	78,40	78,80	-%1,71	-%2,61	%0,51
Tüketici Harcamaları	8347,90	8419,50	8477,30	%2,26	%0,86	%0,69

* Bir önceki aya göre değişimi gösterir

Tüketici ayağında Aralık ayında toparlanma olduğu görülmektedir.

TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ

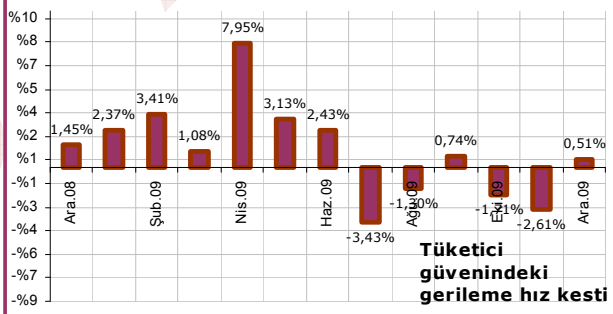

Kaynak: TCMB&TÜİK

Tüketici güveninde Ekim ve Kasım aylarında yaşanan gerileme sonrasında Aralık'ta %0,51'lik yükseliş yaşanmıştır.

TÜKETİCİ HARCAMALARI

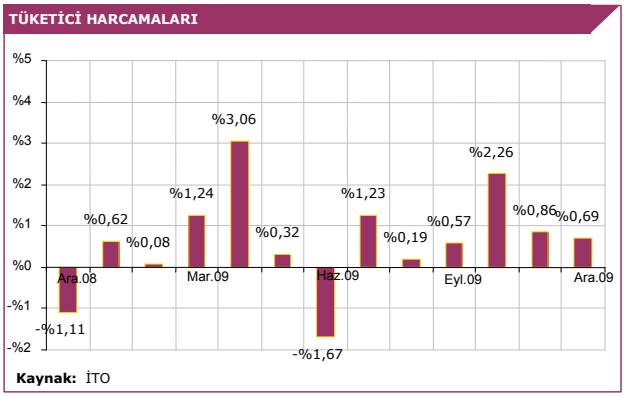

Kaynak: İTO

Tüketici harcamalarında artış hız kesmektedir. Ekim'de %2,26'lık sert bir çıkış yaşayan

Her hakkı saklıdır.

tüketici harcamalarındaki artış Kasım'da %0,86'ya Aralık'ta ise %0,69'a gerilemiştir.

ENFLASYON

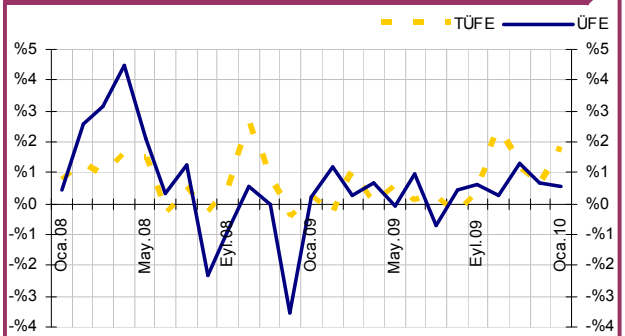

Kaynak: TÜİK

Tüketici ayağındaki kritik nokta ise yine fiyatlar bölümünde oluşmaktadır. Krizin sert hissedildiği dilimde yapılamayan zamların arka arkaya gelmesi özellikle yıllık enflasyonda etkisini göstermiştir. Baz etkisine bağlı olarak da yükselen enflasyon **yıllık bazda ilk olarak Kasım'da artmış, %5,08'den %5,53 düzeyine çıkmıştır. Bunun arkasından Aralık ayında enflasyon %6,53 düzeyine, son olarak Ocak ayında ise %8,19'a gelmiştir.**

PİYASA FAİZİ

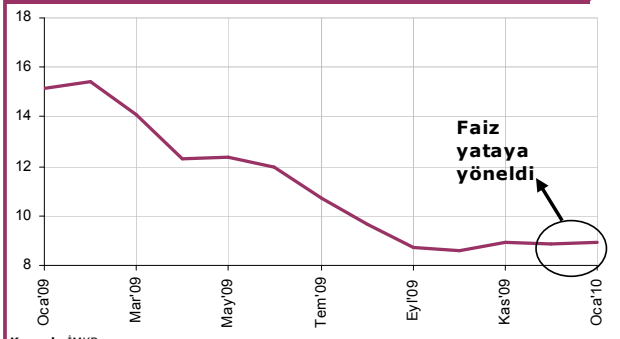

Kaynak: İMKB

Faizlerde %8-%9 aralığında yaşanan yatay seyir ise bozulmamıştır.

DOLAR

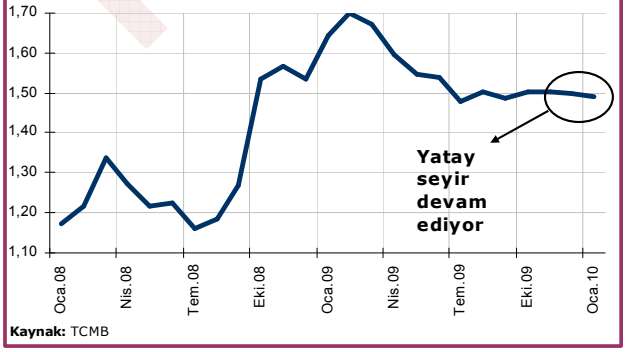

Kaynak: TCMB

Faizdeki yatay seyre paralel olarak dolar kurunda da sıkışık seyir kendini göstermektedir.

TCMB'NİN FAİZ KARARLARI VE ENFLASYON

Tarih	Borç Alma	Borç Verme	Enflasyon
02.01.2006	13,50	16,50	9,93
28.04.2006	13,25	16,25	10,72
08.06.2006	15,00	18,00	8,60
26.06.2006	17,25	20,25	8,60
28.06.2006	17,25	22,25	8,60
21.07.2006	17,50	22,50	6,90
14.09.2007	17,25	22,25	7,12
17.10.2007	16,75	21,50	7,70
15.11.2007	16,25	20,75	8,40
14.12.2007	15,75	20,00	8,39
18.01.2008	15,50	19,50	8,17
15.02.2008	15,25	19,25	9,10
16.05.2008	15,75	19,75	10,74
17.06.2008	16,25	20,25	10,61
18.07.2008	16,75	20,25	12,06
23.10.2008	16,75	19,75	11,99
20.11.2008	16,25	18,75	10,76
19.12.2008	15,00	17,50	10,06
16.01.2009	13,00	15,50	9,50
20.02.2009	11,50	14,00	7,73
19.03.2009	10,50	13,00	7,89
16.04.2009	9,75	12,25	6,13
14.05.2009	9,25	11,75	5,24
16.06.2009	8,75	11,25	5,73
16.07.2009	8,25	10,75	5,39
18.08.2009	7,75	10,25	5,33
19.09.2009	7,25	9,75	5,27
15.10.2009	6,75	9,25	5,08
19.11.2009	6,50	9,00	5,53
17.12.2009	6,50	9,00	6,53
14.01.2010	6,50	9,00	8,19

Enflasyondaki sert çıkışın alarm verdiği nokta ise Merkez Bankası'nın faiz tablosudur. Merkez Bankası enflasyondaki olası çıkışı öngörmüş, Aralık ayında faiz indirimi yapmamıştır. Raporlarında enflasyonda çıkış beklediğini de açıklamıştır. Ancak enflasyon beklentilerin üzerinde bir artış kaydetmiştir. Tabloda görüldüğü üzere enflasyon oranı gösterge borç alma faizinin üzerinde gerçekleşmiştir.

TCMB BEKLENTİ ANKETİ 2009 SONU TAHMİNLERİ

	Haz.09	Tem.09	Ağu.09	Eyl.09	Eki.09	Kas.09	Ara.09	Oca.10
Büyüme	-4,2	-4,9	-5,1	-5,5	-5,5	-5,6	-5,7	3,9
Dolar	1,6269	1,5920	1,5680	1,5384	1,5052	1,5037	1,5138	1,5412
Enflasyon	6,18	6,09	5,94	5,65	5,40	5,81	6,27	7,15
Faiz	8,75	8,25	7,75	7,25	6,75	6,50	6,50	6,50
Cari Denge	-10825	-10785	-10836	-11155	-10921	-11392	-11404	-21669

2010'a ilişkin ilk beklentiler de yayınlanmıştır. Buna göre 2010 yılında beklentiler büyümede %3,9, dolarda 1,5412, enflasyonda %7,15, faizde %6,5 ve cari işlemler açığında 21,7 milyar dolar düzeyinde oluşmuştur. Beklentiler 2010'un olağan bir yıl olacağı beklentisine dayalıdır. Bu tabloda bu yıl için risk olan ve izlenmesi gereken gösterge ise şimdiden sinyal veren enflasyondur.

Her hakkı saklıdır.

TÜRKİYE İNŞAAT SEKTÖRÜ

İnşaat sektörü için kritik bir veri durumunda bulunan **maliyet rakamları** 4. çeyrek sonuçları TÜİK tarafından açıklanmıştır. İnşaat sektörünün maliyetlere ilişkin güncellemelerde kullandığı bu veri aynı zamanda **proje maliyetlerinin belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır**.

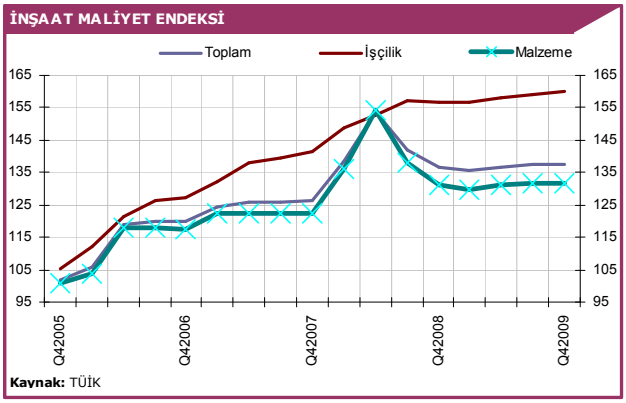

İnşaat üretiminde oluşan maliyet yapısı analiz edildiğinde dikkate çekici unsur genel maliyetlerle, malzeme fiyatları arasındaki korelasyondur. İnşaat Maliyeti Endeksi Grafiği'nde görüldüğü üzere **genel inşaat maliyeti ile malzeme fiyatları aynı doğrultuda ilerlemektedir. Buradan tespitle inşaat sektörüne ilişkin maliyet avantajı sağlamanın yolunun inşaat malzemeleri sanayine destek vermekten geçtiğini vurgulamak gerekmektedir. Maliyetlerin diğer ayağı olan işçilik maliyetlerinin sürekli artan yapısı ise dikkat çekmektedir.**

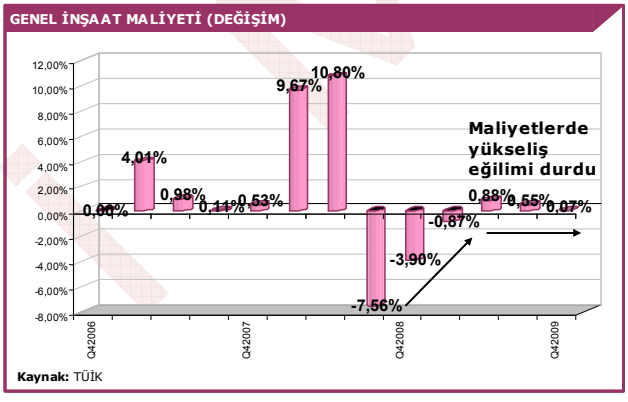

İşçilik ve malzeme maliyeti olmak üzere iki ana maliyet kaleminden oluşan **genel inşaat giderleri 2009'un 4. çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre %0,07 artarken, bir önceki yılın aynı dönemine göre %0,62'lik yükseliş kaydetmiştir**.

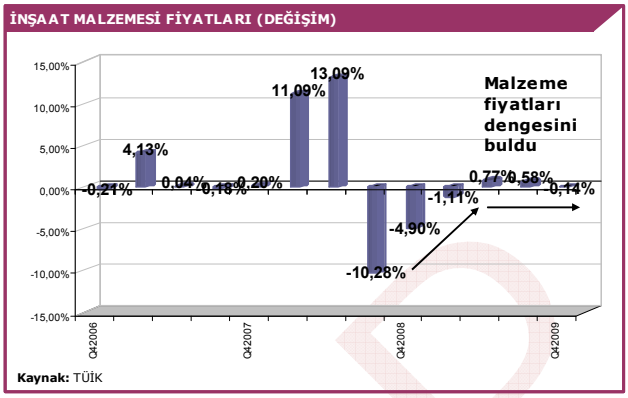

Bu dönemde **malzeme fiyatlarının bir önceki çeyreğe göre %0,14 düşüş, bir önceki yılın aynı çeyreğine %0,08'lik gerileme kaydettiği gözlenmektedir**. İnşaat malzemelerine ilişkin bu veriler **hammadde fiyatlarında 4. çeyrekte bir önceki çeyreğe göre yaşanan yataya girme eğilimini yansıtmaktadır. Emtia fiyatlarındaki bu durağan görünümün korunması durumunda malzeme fiyatlarındaki yatay seyrin sürmesi beklenebilir**.

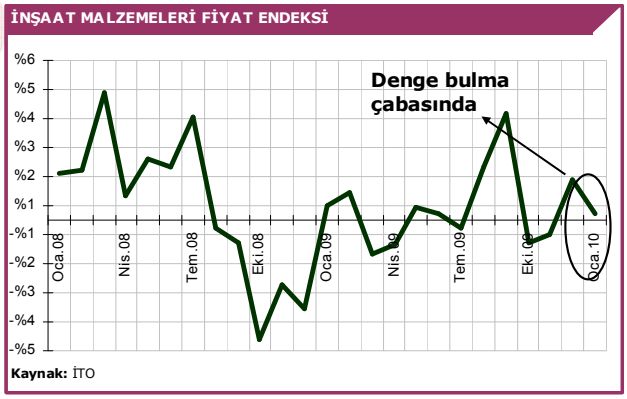

İTO'nun açıkladığı rakamlar da bu görüşümüzü desteklemektedir. Ocak ayında emtia fiyatlarının durulması ile birlikte **İnşaat Malzemeleri Fiyat Endeksi %0,22'lik yükseliş kaydetmiştir**.

Bununla birlikte inşaat malzemeleri konusunda izlenen rakamlardan olan **metalik olmayan diğer mineral ürünleri imalatında ise istenen toparlanmanın bir türlü yaşanmadığı görülmektedir.** 2008'in **Ağustos ayından beri** bir önceki yılın aynı dönemine göre **gerileme kaydeden bu alt sanayi dalında sanayinin geneline göre daha olumsuz bir görünüm sergilendiği gözlenmektedir.**

Her hakkı saklıdır.

METALİK OLMAYAN DİĞER MİNERAL ÜRÜNLERİ İMALATI

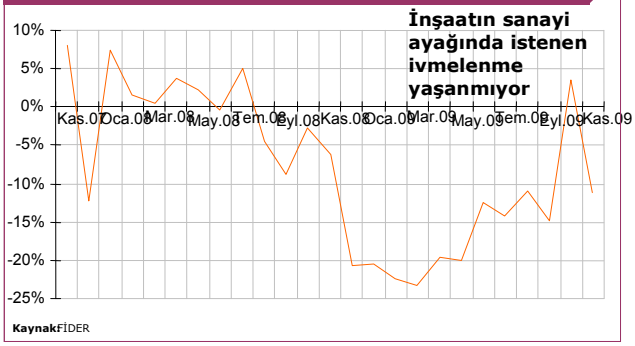

Kaynak: FİDER

Grafikte de görüleceği üzere bu alt sanayi dalında **2008'in Aralık ayından 2009'un Mayıs ayına kadar daralma oranı %20'nin üzerinde** kalmıştır. 2009'un Ekim ayında ise uzun bir süre sonra %3,5'luk artış kaydedilmiştir. Ancak artış kalıcı olmamış, **Kasım ayında %11,23'lük gerileme** kaydedilmiştir. **Bu gerileme oranı sanayinin genelinde Kasım ayında üretiminde yaşanan %2,25'lik düşüşün oldukça üzerinde oluşmuştur**.

TÜKETİCİNİN KONUT EĞİLİMİ

	Endeks			Değişim*		
	Eki.09	Kas.09	Ara.09	Eki.09	Kas.09	Ara.09
Tüketici Güven Endeksi	80,50	78,40	78,80	-%1,71	-%2,61	%0,51
Konut Alma/İnşaa Ettirme İhtimali	6,90	6,70	8,00	-%2,82	-%2,90	%19,40
Konut Tamir Ettirme İhtimali	16,00	15,70	15,90	%3,23	-%1,88	%1,27

* Bir önceki aya göre değişimi gösterir

Tüketici ayağında ise konuta yatırım yapma eğiliminin azaldığı görülmektedir.

TÜKETİCİ GÜVENİ-KONUT ALMA/İNŞAAT ETTİRME İHTİMALİ

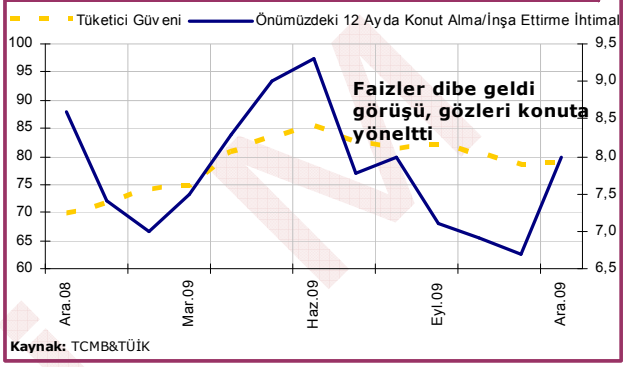

Kaynak: TCMB&TÜİK

Merkez Bankası'nın gösterge faizinin %6,5, tahvilin ise %9'a gerilediği dönemde faizlerin dip yaptığı görüşü ağırlık kazanmıştır. Bunun bir sonucu olarak inşaata yatırım yapma eğiliminin arttığı görülmektedir. Aralık ayında %19,4 oranında artış kaydeden konut alma/inşa etme ihtimali önümüzdeki dönemde inşaat sektöründe ciddi bir hareketliliğin oluşabileceğine işaret etmektedir. Bu noktada bankaların konut sektörüne uyguladıkları kredi faizleri önemli olacaktır.

Konut Kredisi Faizleri

Banka	Faiz
ING Bank	1,04
Halkbank	0,95
Vakıfbank	1,02
Yapı Kredi	1,04
TEB	1
Denizbank	1,05
Akbank	1,05
İş Bankası	1,05
Garanti Bankası	1,05
Türkiye Finans*	1,09
Şekerbank	1,02
Finansbank	1,06
HSBC	1,04
Ziraat Bankası	1,09
Anadolubank	1,25
Bank Pozitif	1,33

* 01.02.2009 verileridir

** 120 aylık kredi içindir

Konut kredilerinde 10 yıllık faizlerin değişiklik göstermediği görülmektedir. Ancak **gösterge faizlerin daha fazla düşmeyeceğine yönelik Merkez Bankası'nın söylemleri üzerine yatırımcılar mevcut faizleri inşaata yatırım yapma için fırsat olarak görmektedir**.

KONUT KREDİLERİ TOPLAM MİKTAR DEĞİŞİMİ

Kaynak: TCMB

Tüketicilerin bu düşüncesi konut kredisi kullanımında da görülmektedir. Nitekim, Kasım, Aralık ve Ocak aylarında kredi kullanımı sırasıyla %2,45, %1,61 ve %2,21 oranında artış kaydetmiştir. Yani konut kredisi kullanma eğiliminde artış trendi yakalanmıştır. Konut kredisindeki bu artışın vade dağılımı da önemlidir. Gerek bankacılık sektörünün sağlam yapısını koruması gerekse tüketicinin

Her hakkı saklıdır.

ödeme kabiliyetinin korunması açısından dengeli bir vade yapısı gerekli olmaktadır. Bankaların topladıkları mevduatların vade yapısında ağırlığın 1 aylıklarda olması, uzun vadeli kredilerde bu kurumların işini zorlaştırmaktadır. Tüketici ayağında ise kısa vadeli kredilerle yüklü miktarlar borçlanılması ödeme riskini beraberinde getirebilmektedir.

KONUT KREDİLERİNDE AYLIK VADE DEĞİŞİMİ

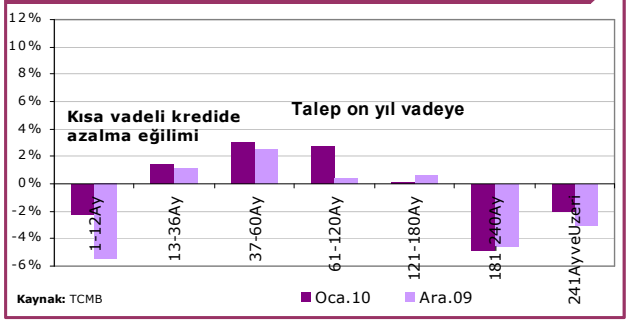

Kaynak: TCMB

Bu noktada vade yapısındaki seçicilik dikkat çekmektedir. Faizlerin dipte olduğu görüşünün etkili olması nedeniyle kısa vadeli kredi kullanımlarında düşüş yaşanırken, 5-10 yıllık kredi kullanımının arttığı görülmektedir. Yani tüketici mevcut kredi faizlerini uzun vade için kullanmak istemektedir.

KONUT KREDİLERİNİN VADE DAĞILIMI

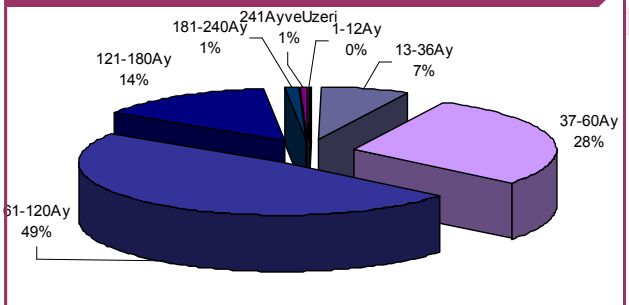

Kaynak: TCMB

Mevcut durumda vade dağılımının da **5-10 yıllık ve 3-5 yıllık kredilerde toplandığı, payların bu vadelerde sırasıyla %49 ve %28 düzeyinde oluştuğu görülmektedir**.

KONUT KREDİLERİNİN DAĞILIMI

	Miktar (Bin TL)			Değişim		
	Kas.09	Ara.09	Oca.10	Kas.09	Ara.09	Oca.10
1-12 Ay	186.624	176.352	172.330	%11,78	-%5,50	-%2,28
13-36 Ay	2.897.676	2.929.548	2.969.852	%5,50	%1,10	%1,38
37-60 Ay	11.642.386	11.937.412	12.305.137	%5,73	%2,53	%3,08
61-120 Ay	20.069.426	20.413.400	20.967.024	%1,79	%1,71	%2,71
121-180 Ay	6.070.330	6.110.172	6.115.913	-%1,81	%0,66	%0,09
181-240 Ay	525.564	501.596	477.287	-%6,37	-%4,56	-%4,85
241 Ay ve Üzeri	250.087	242.334	237.365	-%3,47	-%3,10	-%2,05
Toplam	41.642.093	42.310.814	43.244.908	%2,45	%1,61	%2,21

Kaynak: TCMB

Kasım ayından Ocak ayına kadar 5-10 yıllık krediler %5,73, %2,53 ve %3,08'lik, 3-5 yıllık krediler ise %1,79, %1,71 ve %2,71'lik yükseliş kaydetmiştir. Bu iki vadede kredi miktarı artışı 2 milyar TL civarında olmuştur. Yani vadelerde seçici davranılarak kredi kullanımındaki artışın devam ettiği görülebilmektedir. Yatırım fırsatları arasında ön plana çıkan inşaat sektörüne olan ilginin önümüzdeki dönemde mevcut stokların erimesine yönelik bir süreci başlatması beklenmelidir.

İNŞAATTA İSTİHDAM DEĞİŞİMİ

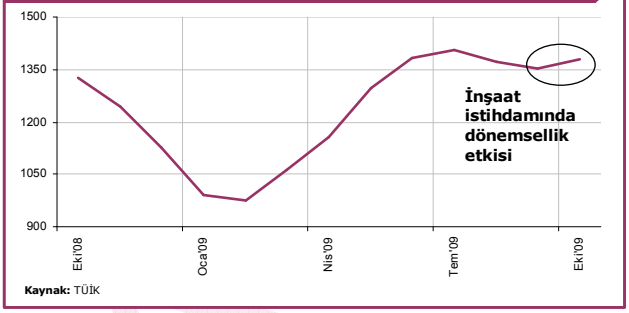

Kaynak: TÜİK

İnşaat sektörünün istihdamında ise mevsimsellik etkisi görülebilecektir. Ekim ayında 1 milyon 381 bin seviyesinde olan sektör istihdamının Kasım ayı itibariyle kış koşullarına paralel olarak düşüşe geçmesi beklenmelidir.

SEKTÖRLERİN İSTİHDAMA KATKISI

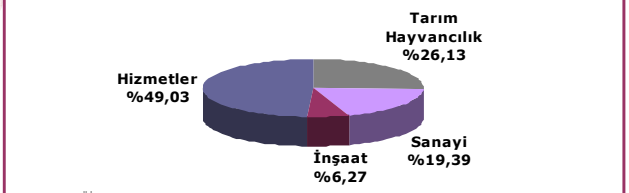

Kaynak: TÜİK

Genel istihdama katkısı %6,27 düzeyinde olan inşaat sektöründe hareketlenme ülke ekonomisinin işsizlik oranının yeniden azalma eğilimine girmesine neden olabilecektir. Bununla birlikte diğer sektörlere oranla daha negatif bir görünüm sergileyen inşaat sektöründe özellikle maliyetlere yönelik desteklerin oluşturulması önemlidir. Türkiye'nin hızlı büyüdüğü dönemde öncü sektörlerden olma işlevini üstlenen inşaat sektörü için önümüzdeki dönemde ciddi fırsatlar bulunmaktadır. Faizlerin dip yaptığı görüşü nedeniyle inşaata yatırım yapma isteğindeki tüketicilerin talebi artıracağı görülmektedir. Ancak mevcut stokların bu talebin üretime yansımasını geciktireceğini göz önünde bulundurmak gerekmektedir. İnşaat sanayicisi yatırım planlamalarını bu faktöre göre yapmalıdır.

Her hakkı saklıdır.